

Virgöl 12 Nisan

2020-04-12 11:08:12

I inquir'd concerning the Moravian marriages, whether the report was true that they were by lot. I was told that lots were us'd only in particular cases; that generally, when a young man found himself dispos'd to marry, he inform'd the elders of his class, who consulted the elder ladies that govern'd the young women. As these elders of the different sexes were well acquainted with the tempers and dispositions of their respective pupils, they could best judge what matches were suitable, and their judgments were generally acquiesc'd in; but if, for example, it should happen that two or three young women were found to be equally proper for the young man, the lot was then recur'd to. I objected, if the matches are not made by the mutual choice of the parties, some of them may chance to be very unhappy. "And so they may," answer'd my informer, "if you let the parties chuse for themselves;" which, indeed, I could not deny. – Benjamin Franklin, Autobiography

Alıntıda zamanındaki *görücü usulü* evliliği anlatıyor. Moravia Kilisesi cemaatinin gençleri kurayla evlendirdiği söyleniyormuş, Franklin de karşılaştığı birine bunu sormuş. Adam da *evlenmek isteyen bir adam bunu topluluğunun yaşlılarına söylüyor, onlar da kızları en iyi tanıyan yaşlı kadınlara danışıyorlar. Eğer huyu huyuna uygun biri bulunursa, o oluyor, yok eğer birden fazla uygun kız varsa, bunların arasında kura çekiliyor* demiş.

Franklin de *evliliğin iki tarafın da onayıyla olmaması durumunda, mutsuz etme riskleri yok mu* diye sormuş. Adam da *kendileri isteyerek evlenirse de aynı şekilde* demiş.

Moravia kilisenin usulü biraz *hayatın mutlu etme* usulüne benziyor. İnsanların *mutluluklarının* yarısının doğuştan gelen bir özellik olduğunu okudum. %10'u bulundukları konumdan ve maddi imkanlardan, kalan %40'ı da günlük aktivitelerinden keyif alıp almamalarından kaynaklanıyormuş. Böyle yalınkat istatistiklerden her zaman huylanırım ama kendi gözlemim de bu yönde oldu. *Mutsuz olmaya odaklanmış insanların* genelde dışarıdan gayretle mutlu edilmelerinin imkansız olduğunu düşünüyorum. Mutlu insanları mutsuz etmek mümkün, her insanın sabrını taşıran ve içindeki polyannayı öldüren şekilde davranabilirsiniz ama mutsuzluk için kendine bahane üreten birini mutlu

etmeye çalışmanın şimdiye kadar müspet bir sonucuna rastlamadım.

Mutluluğun ve mutsuzluğun asıl belirleyeni ise beklenti. İnsanların arasındaki *genetik* farklılıklar da herhalde beklenti farklarından doğuyor. Hayattan tek beklentiniz nefes almaksa, nefes aldığınız sürece mutlu olabilirsiniz. Bu fazla uzun sürmez gerçi, nefes almaktan mutlu olduğunuz için yemek yemeyi unutursunuz ve sonunda açlıktan bayılırsınız. Etrafta biri yoksa bu da büyük ihtimalle ölüm demektir. Nefes aldığı için mutlu olabilen bir bebeğin sonu ağlamadığı için açlıktan ölmek olmalı.

Bu durumda *mutluluk* ve *mutsuzluk* dediğimizin aslında *fonksiyonel* taraflarına bakmamız gerekir. *Mutluluğun ve mutsuzluğun nasıl bir işlevi var?* Belki de asıl meselemiz *mutlu olmak* veya *mutsuz olmak* değil de, bunların insanda nasıl bir etki meydana getirdiğidir.

Mutlu olunca ne yapıyorsun? Daha mı çok çalışıyorsun? Ahlaken daha mı iyi oluyorsun? Yoksa daha kötü mü? Mutsuzluk yatağından kalkmayacak hale mi getiriyor, yoksa yatağından daha hızlı kalkıp mutsuzluk kaynağını ortadan kaldırmaya mı çalışıyorsun? Kendini mutsuzluğa mahkum mu hissediyorsun? Kendini bir şeylere mahkum hissetmek istediğin için mi mutsuzsun? Belki de *durumumu değiştirmek istemiyorum ve en kolay bahane mutsuzluk* diyen mutsuz oluyor insanlar ve bazıları da *durumumu değiştirmek istemiyorum ve en kolay bahane mutluluk* diye bakıyorlar. Sebep aynı, *bulunduğum yerde kalayım istiyorum* ama bahaneler birbirinin zıddı.

Mutlu musun diye kendime sorduğumda *dünyadaki en mutlu insanlardan biri olabilirim* diye cevaplıyorum. *En mutlu insan* çünkü kendi mutsuzluğumla ilişkimi sair hastalıklarla ilişkim gibi görüyorum. Bir şeylere alerjik reaksiyon gösterdiğinde *alerjinin kendisi* olmazsın, onun üstesinden gelmeye çalışırsın ve mutsuzluk da böyledir. İnsanlar *mutsuzluklarını* kimliklerinin parçası yapıyor, kendini *mutsuzluğun tecessüm etmiş hali* gibi görüyor ve bu insanın mutlu olmasına tabii ki imkan yok. Benim mutsuzluğumsa *demonte* bir şekilde üstesinden gelmeyi öğrendiğim bütün duygular ve hastalıklar gibi onun da üstesinden gelmeyi zaman içinde öğrendim. Öğrenemediğim kısımları da artık beni korkutmuyor. Aklim başımda olduğu sürece bir şekilde üstesinden gelebileceğimi düşünüyorum.

Ha, mutsuzluğun üstesinden gelebilmek mutluluğu *garanti* etmiyor, tabii ki, ama zaten amacın da *mutluluk* olduğundan emin değilim. Tecrübe ettiğim kadarıyla mutluluk zaten bir *yan etkidir*. Doğru yaşanmış, anlamlı yaşanmış, hakkıyla yaşanmış bir hayatın *yan etkisi* olarak mutlu olursunuz. Kendini benliğinin ufak kalıplarına gömüp, hayatı basit bir tüketme macerası olarak yaşayan insanın kırılğan mutluluğundansa, varlığın seyrinde hayrete düşüp *mutsuz* olmak daha anlamlı bir hayat. Anlamlı mutluluk daha iyi ama anlamsız mutluluk yerine anlamlı mutsuzluğu tercih ederim. Anlam varsa mutsuzluğu bir şekilde halledersin, anlam yoksa mutluluk olsa da geçicidir.